

รสนิยมทางดนตรี: การศึกษาความสุขและความหวัง
ในระบอบทุนนิยม ผ่านมานุษยวิทยาดนตรี
Musical taste: The Ethnomusicological Study of Happiness
and Desire Under Capital Regime

ชิษณุพงศ์ อินทร์แก้ว*¹
Chitsanupong Intarakaew*¹

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ต้องการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับมานุษยวิทยาดนตรี (ethnomusicology) ซึ่งเป็นวิธีการในการศึกษาดนตรีรูปแบบหนึ่ง โดยแนวคิดมานุษยวิทยาดนตรีมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาขึ้นให้เกิดการเชื่อมโยงกับแนวคิดต่าง ๆ ที่ยึดโยงกับปรากฏการณ์ดนตรีที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ในสังคมต่าง ๆ ทั่วโลก การผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ เข้ากับการศึกษาดนตรีเป็นประตูในการเข้าใจมนุษย์

ดนตรีเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงตัวบุคคลเข้ากับสังคมในขณะเดียวกันดนตรีก็มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสิ่งอื่น ๆ ในสังคม สภาพสังคมในปัจจุบันกำลังถูกรอบงำด้วยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยม ทำให้วัฒนธรรมของผู้คนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้มนุษย์ต้องดิ้นรนในการรักษาชีวิตรอด ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของสังคมโลกย่อมส่งผลกระทบต่อรสนิยมของมนุษย์และส่งผลต่อพัฒนาการของดนตรี

คำสำคัญ : มานุษยวิทยาดนตรี / ทุนนิยม

* corresponding author, email : priginword@gmail.com

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master's student, Major of Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

Abstract

The study was aimed at introducing the ethnomusicology, another form study musical. Ethnomusicology was termed as an idea developed by the identity conceptualization in connection with musical phenomena rising in the global communities.

Musical identity connected individuals to society meanwhile. However, music was no creation that lasted consistently. Relevant changes emerged according to the course of time and space. The world at the present time was obsessed with globalization and capitalization, causing rapid changes in cultures and musical.

Keywords: Ethnomusicology / Capitalism

บทนำ

อัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยสังคมและให้บทบาทดนตรีจากทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ทางดนตรีที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคมและวัฒนธรรมมีบทบาทในการจำแนกดนตรีในสังคม (social categories) และส่งผลต่อพฤติกรรมทางดนตรีที่แตกต่างกันของบุคคล (Hargreaves et al, 2002: 13) ดนตรีไม่ใช่สิ่งที่เกิดมาพร้อมกับบุคคล แต่เป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้และซึมซับมาจากสังคมที่บุคคลได้เข้าไปเป็นสมาชิก (Phiphatphong Masiri, 2016: 156) ประสบการณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางดนตรีในสังคม ประสบการณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (social activity) การเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้และรับเอารสนิยมทางสังคม (public taste) ซึ่งการรับเอารสนิยมทางสังคมได้เข้าไปมีส่วนกับพัฒนาการของจิตใจมนุษย์ ตลอดจนส่งผลต่อการกำหนดอัตลักษณ์ของบุคคล ส่งผลต่อความงามหรือบรรทัดฐานทางสุนทรียภาพในสังคมมนุษย์

การศึกษาในด้านมานุษยวิทยาดนตรีได้เปิดมุมมองเกี่ยวกับดนตรีในด้านที่น่าสนใจอีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการข้ามศาสตร์ไปนำชุดความรู้รูปแบบอื่น ๆ เข้ามาช่วยในการศึกษา เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจมนุษย์ อีกทั้งดนตรียังนอกจากจะเป็นผลผลิตของมนุษย์ที่ช่วยสร้างความบันเทิงให้กับโลกแล้ว ดนตรียังมี

ความเกี่ยวข้องยึดโยงกับบริบทต่าง ๆ ในสังคมโลก บทความฉบับนี้มุ่งชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของดนตรีและบริบทต่าง ๆ ที่มีส่วนในการสร้างรสนิยมในสังคม

นโยบายของรัฐมีผลต่อแนวคิดของประชาชนในสังคม

ดนตรีเป็นผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ มนุษย์ถูกหล่อหลอมโดยสิ่งแวดล้อมและสังคม (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2560: 60) เป็นผลิตผลของสังคม มีวัฒนธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญไม่ว่าจะเป็นดนตรีอะไรแบบไหน ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับมนุษย์จะต่างเวลา ต่างสถานที่ก็แล้วแต่ ดนตรีบางอย่างคงรูป บางอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของสังคม ของวิถีชีวิต ความเชื่อ เศรษฐกิจ การเมือง การเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ของคน ดนตรีบางอย่างยังสำคัญเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมได้ สังคมที่เป็นปึกแผ่นมีความเข้มแข็ง ดนตรีก็สะท้อนความเข้มแข็งของสังคมออกมา ดนตรียังได้มีบทบาทสำคัญ มีส่วนร่วมอยู่ในกิจกรรมของมนุษย์และสังคมในหลาย ๆ ด้านตลอดมา นอกจากจะนำมาซึ่งความสุขกายสุขใจ สร้างความเพลิดเพลินแล้ว ยังมีบทบาทหน้าที่ในด้านเป็นหนทางของการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการระบายออกหรือควบคุมพฤติกรรมความคิดความเชื่อ เป็นเครื่องแสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นส่วนประกอบของการดำเนินพิธีกรรม (อานันท์ นาคคง, 2553: 16) และเป็นผลสะท้อนถึงความเป็นไปของสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา เทคโนโลยีในสังคมเฉพาะถิ่น สังคมเมืองหรือสังคมในระดับสากล

การเปลี่ยนแปลงวิถีคิดทางการเมืองย่อมส่งผลต่อดนตรี และสงครามโลกก็ส่งผลต่อดนตรีเช่นกัน ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เชื่อมโยงกับดนตรีตลอดมา ดนตรีไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวท่ามกลางชุดความรู้ต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้นเมื่อจะศึกษาดนตรีก็น่าที่จะต้องเข้าใจบริบทต่าง ๆ ที่ยึดโยงกับดนตรี เช่น ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ การเมือง เทคโนโลยี เป็นต้น มนุษย์รู้สึกเช่นไร ก็จะระบายออกมาเป็นเสียงดนตรีเพื่อสื่อสารกับตัวเองและสังคม ดนตรีเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเรื่อยมา และดนตรีไม่เคยเป็นอิสระทางการเมือง

รัฐได้เข้าไปมีบทบาทในการกำหนดวัฒนธรรมผ่านนโยบายของรัฐ กลไกทางสังคมในระบบทุนนิยมที่ได้เข้ามามีส่วนต่อรสนิยม แนวความคิดของมนุษย์ ทำให้เกิดชุดความรู้ที่ชี้นำผลิตดนตรีตลอดจนศิลปะแขนงอื่นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับรัฐ ซึ่งถือเป็นกลไกทางอำนาจของรัฐที่ครอบงำความรู้ผ่านสถาบันของรัฐ อีกทั้งในเมื่อรัฐใช้สถาบันต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

เชิงนโยบาย ส่งผลให้มีผลงานอย่างเช่นดนตรีและบทเพลงที่ช่วยในการเผยแพร่
อุดมการณ์ความคิดเพื่อให้มนุษย์และสังคมเป็นไปตามที่รัฐต้องการ อาทิ ในสถาบัน
ทางการศึกษาจะพบว่า มีเพลงที่มีอุดมการณ์ชาตินิยมเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดใน
ประเทศ ซึ่งเนื้อหาในเพลงจะยึดโยงกับประวัติศาสตร์กระแสหลัก แม้กระทั่งเนื้อหา
ในบทเพลงสมัยนิยมที่มุ่งเน้นให้เห็นการต่อสู้เพื่อไปถึงความฝัน โดยการไปให้ถึง
ความฝันนั้น ไม่ได้อธิบายถึงโครงสร้างทางสังคม เป็นแค่การให้กำลังใจในการใช้ชีวิต
ในสังคมทุนนิยมต่อไป และเนื้อหาของเพลงที่เน้นถึงความรักโรแมนติก ซึ่งเป็น
ความโรแมนติกจากความรัก และจากความฝันนั้นเป็นยาบรรเทาอย่างดีในการใช้
ชีวิตในระบบทุนนิยม จะเห็นได้ว่าเนื้อหาของเพลงที่ได้รับความนิยมในสังคม
ที่มีความเหลื่อมล้ำสูง และโดนกดขี่จากระบบทุนนิยม ความตึงเครียดจากงาน
ความเหน็ดเหนื่อย อ่อนล้าจากงาน มนุษย์ต้องการยาบรรเทาเพื่อให้ชีวิตดำเนินต่อไป
ส่งผลให้ผลงานของดนตรีและรสนิยมทางศิลปะยึดโยงกับคุณภาพชีวิตในปัจจุบัน
ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า ถ้าท้องไม่อิ่ม หลับไม่สบาย จะมีเวลาที่ไหนไปสร้างสรรค์งาน
นอกเหนือไปจากนั้น คนฟัง หรือคนเสพผลงานก็ในเมื่อไม่อิ่ม ไม่สบาย
จะมีความต้องการที่ไหนไปเสพงานศิลปะที่ซับซ้อน

จะเห็นได้ว่าดนตรีและศิลปะไม่ได้อิสระไปจากชุดความรู้ที่รัฐได้กำหนดไว้
ในนโยบายผ่านสถาบันทางความรู้ของรัฐ การสร้างสรรค์ผลงานอาจจะมีชุดความรู้
พื้นฐานที่ได้รับอิทธิพลจากรัฐ นอกไปกว่านั้นตัวกฎหมาย ตลอดจนจารีตประเพณี
ต่าง ๆ ก็มีอิทธิพลต่อการผลิตผลงานทางด้านศิลปะและดนตรี

มานุษยวิทยาดนตรีคืออะไร

วิชามานุษยวิทยาดนตรี เป็นวิชาที่เข้ามาในประเทศไทยไม่นาน แต่ในยุโรป
และอเมริกาได้เกิดแนวทางการศึกษารูปแบบนี้มาอย่างยาวนานมากกว่าร้อยปี ซึ่งได้
พัฒนาระเบียบวิธีคิดมาเรื่อย ๆ มานุษยวิทยาดนตรีทำหน้าที่ศึกษาดนตรีในฐานะ
วัฒนธรรมของมนุษย์อย่างจริงจัง เก็บข้อมูลอย่างจริงจัง โดยที่นำหลักวิชาการด้าน
อื่นมาช่วยในการค้นคว้า ตรวจสอบ บันทึก และให้ความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์
ของวัฒนธรรมดนตรีกับมนุษย์มากมาย วิชานี้ถูกนำเข้ามาใช้ในสถาบันการศึกษาของ
ไทย หลังจากทีวิชาการด้านดนตรีวิทยา (Musicology) และมานุษยวิทยา
(Anthropology)

การศึกษาดนตรีวิทยาเป็นการศึกษาดนตรีเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับจิตใจมนุษย์เป็นอย่างไร ธรรมชาติของเสียงดนตรีและระบบการเทียบเสียงดนตรีเป็นอย่างไร ทำการจำแนกแจกแจงเครื่องดนตรี วิเคราะห์ดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมมุขปาฐะ โดยมีครูใหญ่ที่มีอิทธิพลมากในวิชานี้ อาทิ คาร์ล สตัมพ์ (Carl Stumpf) และ อีริค ฟอน ฮอร์นบอสเทล (Erich Von Hornbostel) เมื่อการศึกษาดนตรีนอกกลุ่มวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกได้พัฒนาไปสู่การศึกษาดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์หรือการศึกษาดนตรีในระบบมุขปาฐะ ก็ได้เกิดสาขาวิชาที่ถูกบัญญัติศัพท์ในช่วงการล่าอาณานิคมว่า “Ethnomusicology” โดยผนวกกระบวนการเข้าถึงความรู้ทางดนตรีตามแนวมานุษยวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา และความรู้ความสามารถทางดุริยางควิทยาเข้าไป เพราะในการศึกษาดนตรีของมนุษย์นั้น ต้องทำความเข้าใจวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม และที่สำคัญก็คือตัวมนุษย์เอง อาจจะเรียกได้ว่า มานุษยวิทยาดนตรีคือประตูหนึ่งในการศึกษามนุษย์ เข้าใจมนุษย์ผ่านปรากฏการณ์ดนตรี ผ่านเสียงเพลง รูปแบบเนื้อหา ผ่านวัฒนธรรมความเชื่อ ผ่านการสืบทอดและการเปลี่ยนแปลง ผ่านการผลิตและการใช้งาน (อานันท์ นาคคง, 2553: 17-19) มานุษยวิทยาดนตรีจึงเป็นศาสตร์ที่ทำการศึกษามนุษย์ที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับดนตรี เพื่อที่จะทำความเข้าใจมนุษย์เพื่อเข้าใจความหมายสำคัญของดนตรีนั้นให้ลึกซึ้ง

มานุษยวิทยาในยุคหลังสงครามเย็น

การศึกษาด้านมานุษยวิทยาในประเทศไทยได้มีการนำเทคนิคและกลไกทางการศึกษาเข้ามาใช้ในการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยได้รับคำแนะนำจากนักมานุษยวิทยาจากสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยในพื้นที่ภาคอีสานภาคเหนือของไทย ซึ่งสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเข้ามาของแนวคิดพรรคคอมมิวนิสต์ ดังนั้น การศึกษาในระยะหลังจะมุ่งไปให้ความสำคัญกับภาคอีสานและภาคเหนือมากขึ้น

ในช่วงเวลานี้เอง Charles F. Keyes นักมานุษยวิทยาชาวสหรัฐอเมริกา ศิษย์จากสำนัก Cornell ซึ่งต่อมาได้รับการยอมรับให้เป็นบิดาของวงการมานุษยวิทยาไทย ปลายปี ค.ศ.1962 Keyes ได้เข้าไปทำการศึกษที่บ้านหนองตื้น จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเขาได้ใช้เวลาเก็บข้อมูลหมู่บ้านหนองตื้นอยู่นานถึง 15 เดือน งานของ Keyes ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับปมปัญหาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกี่ยวกับ

ปมปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงและปัญหาจากภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้เป็นภัยของการสร้างความเป็นชาติในช่วงต้นสงครามเย็น

Keyes ได้เสนอว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานมีลักษณะที่เฉพาะ คือในแง่เศรษฐกิจภาคอีสานเป็นภาคที่มีความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจมากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ อันเนื่องมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ทำให้แม้จะมีที่ดินจำนวนมากแต่ก็ขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้ผลผลิตและรายได้ของคนอีสานอยู่ในระดับที่ต่ำ ก่อปรกับปัญหาทางการเมืองที่ภาคอีสานถูกปลุกเร้าด้วยประวัติศาสตร์ความขัดแย้งที่มีต่อรัฐบาลมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้ภาคอีสานมีแนวโน้มที่จะถูกปลุกระดมโดยนักการเมืองท้องถิ่นและถูกกลืนหรือแทรกแซงจากภัยภายนอกที่ทำให้คนอีสานหันเหออกจากรัฐได้ง่ายขึ้น ซึ่ง Keyes ยังได้สรุปปัญหาอย่างกระชับไว้ว่า ความตระหนักที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับความยากลำบากทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอีสาน โดยนักการเมืองท้องถิ่นและชาวนาเองก็คือปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่อยู่เบื้องหลังความไม่สงบทางการเมืองทั้งหลาย นี่คือธรรมชาติของกิจกรรมทางการเมืองในภาคอีสานซึ่งเกี่ยวพันกับการปกครองของไทย และนี่คือสาเหตุที่เราต้องหันมาทำความเข้าใจต่อสิ่งที่เรียกว่า ปัญหาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เก่งกิจ กิติเรียงลาภ, 2562: 87-88) Keyes เป็นนักมานุษยวิทยาคนแรก ๆ ที่ไม่ได้เพียงให้ความสำคัญไปที่การสนใจแค่เพียงความสงบสุข และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของผู้คน แต่ได้เข้าไปศึกษาในความขัดแย้งของสังคม ต่อมาข้อเสนอของ Keyes ได้ถูกนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อรัฐในการกำหนดนโยบายบริหารจัดการเพื่อภารกิจการสร้างชาติ จึงกล่าวได้ว่า มานุษยวิทยาได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญกับสังคมการเมือง

ในการสร้างชาติหรือความเป็นชาติภายใต้บริบทของรัฐสมัยใหม่ ประเทศไทยจำเป็นต้องเข้าใจเงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่เฉพาะของชนบทอีสาน โดย Keyes ชี้ว่า โลกทัศน์ของชาวนาในหมู่บ้านชนบทอีสานนั้นให้ความสำคัญกับพุทธศาสนา ซึ่งมีความเชื่อว่ากษัตริย์คือผู้ที่อยู่สูงสุดของกรรมและบุญบารมี เมื่อรัฐส่วนกลางไม่ให้ความสำคัญกับภาคอีสานเท่าที่ควรจึงนำมาสู่การหล่อหลอมสำนึกแบบภูมิภาคอีสานและความเป็นลาวขึ้นในชนบทอีสาน ซึ่งเป็นเอกเทศจากประเทศไทยโดยสิ้นเชิง การละลายของรัฐไทยดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนการทิ้งโอกาสที่จะใช้เงื่อนไขทางวัฒนธรรมและโลกทัศน์แบบพุทธของอีสานให้เป็นประโยชน์ ในแง่นี้ หากประเทศไทยต้องการยับยั้งการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ รัฐส่วนกลางก็จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาคอีสานมากขึ้น และใช้ประโยชน์จากโลกทัศน์แบบพุทธ

และความเชื่อเรื่องกรรมของคนอีสานเข้ามาช่วยในการรวมชาวอีสานให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทยและจงรักภักดีกับสถาบันกษัตริย์ (เก่งกิจ กิติเรียงลาภ, 2562: 90) Keyes เข้าใจอย่างชัดเจนว่าคนภาคอีสานของไทยนั้นมีลักษณะของความเป็นชนชาติชาวลาว และได้มองถึงลักษณะทางวัฒนธรรมและบริบทของสังคมออกอย่างชัดเจนผ่านกระบวนการศึกษาทางมานุษยวิทยา อาจสรุปได้ว่าถ้าชาวภาคอีสานจะไม่ชอบรัฐบาล แต่พวกเขาก็จะรักกษัตริย์ของพวกเขา

อาจจะกล่าวได้ว่าในช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้น ประเทศไทยได้เป็นที่สนใจแก่นักวิชาการจากอเมริกัน กอปรกับในช่วงของสงครามเวียดนามที่ได้เกิดขึ้นพร้อมกับทฤษฎีโดมิโน (domino) ที่ชาวอเมริกันเชื่อว่าหากถ้าประเทศในอินโดจีนนั้นได้กลายเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว ประเทศไทยก็จะต้องกลายเป็นคอมมิวนิสต์เช่นกัน จึงทำให้อเมริกาหันมาวางนโยบายใหม่ ๆ เกี่ยวกับภูมิภาคนี้ และวางนโยบายต่าง ๆ ในประเทศไทยเช่นกัน เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ประเทศไทยกลายเป็นคอมมิวนิสต์ จึงนำมาสู่การสถาปนาระบบการศึกษาต่าง ๆ ที่ยึดโยงกับนโยบายที่เอื้อกับการไม่ให้ประเทศไทยกลายเป็นคอมมิวนิสต์ เช่น การปลูกกระแสลัทธิชาตินิยมขึ้นมา เป็นต้น

กระบวนการสร้างและผลิตความรู้ในยุคสงครามเย็น

ภายหลังจากอเมริกาตระหนักถึงภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ที่จะส่งผลกระทบต่ออเมริกา และได้เล็งเห็นว่าหากประเทศไทยกลายเป็นคอมมิวนิสต์แล้วนั้น อาจจะทำให้ประเทศแถบอินโดจีนได้กลายเป็นคอมมิวนิสต์ จึงได้มีการเข้ามาศึกษาเพื่อที่จะหยุดการแพร่กระจายลัทธิคอมมิวนิสต์ อีกทั้งยังมองว่าบริเวณทางภาคอีสานและภาคเหนือของประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการเป็นคอมมิวนิสต์ ต่อมาเมื่อเข้ามาทำการศึกษาในพื้นที่และบริบททางสังคมแล้วนั้น จึงได้เกิดนโยบายความร่วมมือกันระหว่างอเมริกาและรัฐไทยส่งผลให้เกิดการปลูกกระแสลัทธิชาตินิยมเพื่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ จากความร่วมมือดังกล่าวยังทำให้เกิดการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ อาจถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของประเทศสยามหรือประเทศไทยจากสังคมเกษตรกรรมเข้ามาสู่สังคมอุตสาหกรรมในระบบทุนนิยม

ภายหลังจากสงครามเย็นได้สิ้นสุดลงได้มีการเปิดเผยข้อมูลเผยแพร่ออกมามากขึ้นโดยเฉพาะงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับช่วงสงครามเย็น ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ อาทิ เก่งกิจ กิติเรียงลาภ ได้ทำการค้นคว้า สืบค้นเกี่ยวกับงานเขียน ที่

เกี่ยวข้องกับสงครามเย็นและได้พบว่า มีนักวิชาการตะวันตกที่หันมาศึกษากระบวนการสร้างและผลิตความรู้ในยุคสงครามเย็นมากขึ้น โดยมีนักประวัติศาสตร์สงครามเย็น นักมานุษยวิทยาอเมริกัน และนักสังคมวิทยาความรู้ ซึ่งเป็นกลุ่มนักวิชาการ 3 กลุ่มแรกที่เริ่มเข้ามาตั้งคำถามถึงความเป็นกลางและรูปแบบของอำนาจขององค์ความรู้ที่ถูกสร้างในยุคสงครามเย็น โดยเฉพาะความรู้ที่สหรัฐอเมริกาสร้างขึ้นเกี่ยวกับประเทศโลกที่ 3 ซึ่งองค์ความรู้ด้านมานุษยวิทยาผ่านความเป็นสาขาวิชานี้ได้กลายเป็นชุดความรู้ที่สำคัญต่อการขยายอำนาจของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็น

หลังสงครามเย็นในประเทศไทยยังไม่ได้มีงานศึกษาประเด็นเรื่องการผลิตสร้างอำนาจผ่านความรู้ในแบบงานศึกษาที่กำลังแพร่หลายในโลกวิชาการตะวันตกและละตินอเมริกา ที่ว่าด้วยการศึกษาว่าในช่วงสงครามเย็น “หมู่บ้าน” (village) ได้กลายมาเป็นพื้นที่ของการทำสงครามอย่างไร ซึ่งในการสร้างหมู่บ้านให้กลายมาเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ในเชิงความคิดและการต่อสู้ทางทหารนั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นผลผลิตโดยตรงของผู้เชี่ยวชาญโครงการการพัฒนาของรัฐและสงคราม (เก้งกิง กิติเรียงลาภ, 2562: 39-40) เก้งกิงได้ชวนให้วิเคราะห์ประเด็นที่ว่า “หมู่บ้าน ถูกประดิษฐ์และสร้างขึ้นให้มีความเป็นจริงทางสังคม”

หมู่บ้านเป็นพื้นที่ที่ถูกจินตนาการและถูกประดิษฐ์ขึ้น (imagined and constructed spaces) ทั้งในระดับของอุดมการณ์ผ่านโครงการพัฒนาของรัฐผู้เชี่ยวชาญ และมูลนิธิองค์กรต่าง ๆ ภาพของหมู่บ้านได้ถูกประดิษฐ์ขึ้นให้สัมพันธ์โดยตรงอย่างแยกไม่ออกกับ 2 เรื่อง คือ ความยากจน และความไร้ระเบียบ (เก้งกิง กิติเรียงลาภ, 2562: 41) ภาพของหมู่บ้านจึงได้ถูกมองว่าเป็นปัญหา และได้กลายมาเป็นภาพจำของความไม่ศิวิไลซ์ ด้อยพัฒนา

ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 นักวิชาการอเมริกันได้ให้ความสนใจต่อการศึกษาหมู่บ้านชนบทไทย โดยทางสหรัฐอเมริกาได้พร้อมสนับสนุนทางการเงินเกี่ยวกับงานศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมงานเขียนต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมไทย ซึ่งกรณีนี้นั้นได้คล้ายกับการสนับสนุนให้เกิดการทำแผนที่ พร้อมสำรวจเกี่ยวชนบทไทยและชนชาวกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพบว่านักวิชาการต่างชาติให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชาวนา ชนบท และชาวเขาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในพื้นที่แถบภาคเหนือ

การศึกษาชนบท หมู่บ้านและชาวนา รวมถึงชาวเขาได้กลายเป็นประเด็นหลักในอุตสาหกรรมการศึกษาของนักมานุษยวิทยาและนักวิชาการอเมริกัน และมีส่วนสำคัญที่ทำให้นักวิชาการไทยเกิดความตื่นตัวและสร้างองค์ความรู้เบื้องต้นแก่การศึกษาประเทศไทยในช่วงเวลาเดียวกัน โดยต่อมาในยุคของรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในช่วงปี 1940 ทางรัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกาได้ร่วมมือกันสนับสนุนงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสังคมไทย งานวิจัยของ Cornell ซึ่งนำโดย Sharp ยังได้ถูกใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อปฏิบัติการทางทหารในประเทศไทยด้วย ใน ค.ศ.1956 Sharp และคณะได้เขียนเอกสารที่มีชื่อว่า The Human Relations Area File Handbook on Thailand เพื่อให้ทหารอเมริกันใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติการในประเทศไทย รวมถึงกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกายังมีบทบาทในการก่อตั้ง Military Research and Development Center (MRDC หรือ ARPA) ในกรุงเทพมหานคร ด้วย หน้าที่หลักของ MRDC ก็คือการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับชนบทของไทยและทดลองสร้างแผนพัฒนาชนบท โดยมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาแนวทางสร้างความมั่นคงในหมู่บ้านและหาทางทำให้หมู่บ้านไทยปลอดภัยจากภัยคอมมิวนิสต์ (เก่งกิจกิติเรียงลาภ, 2562: 72-74) ความสัมพันธ์อย่างพิเศษระหว่างสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลไทย มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ฝ่ายรัฐบาลไทยได้มีความต้องการเร่งรัดพัฒนาประเทศให้เข้าสู่ระบบทุนนิยมจึงเปิดรับระบบตลาดเสรีอย่างเต็มที่ ตลอดจนการลงทุนและการช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการร่วมมือกันปราบปรามการต่อสู้ของประชาชนในชนบท ฝ่ายสหรัฐอเมริกาก็ต้องการขยายอิทธิพลและรักษาผลประโยชน์ของตนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะประเทศไทย เพื่อการสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้ใช้การศึกษาทางมานุษยวิทยาเข้ามาศึกษาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทยเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร

เงื่อนไขของเวลาในระบบทุนนิยม

ระบบเศรษฐกิจของสยามได้ถูกผนวกรวมเข้ากับเขตเศรษฐกิจเอเชีย ภายใต้อำนาจเจ้าอาณานิคมจักรวรรดินิยมตะวันตก ผลผลิตและสินค้าของสยามได้ส่งออกไปยังต่างประเทศ อาทิ อังกฤษ ฮอลแลนด์ และสิงคโปร์ ในช่วงทศวรรษ 2420 ธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเช่น ธนาการ และธุรกิจบริการต่าง ๆ ของชาติตะวันตกได้เข้ามามีอิทธิพลกับภาคธุรกิจในสยาม เพื่อสนองตอบความต้องการของชนชั้นนำและราชสำนัก สะท้อนให้เห็นว่าสยามกำลังเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจแบบอาณานิคม

การยกเลิกระบบทาส ระบบแรงงานเกณฑ์ของไพร่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อการผลิตในระบบทุนนิยมที่ต้องการแรงงานรับจ้างเสรี การปฏิรูประบบการศึกษาทำให้แรงงานรับจ้างเข้าสู่ตลาดแรงงาน และได้รับการศึกษาเพื่อให้มีทักษะตอบสนองระบบทุนนิยม การอภิวัฒน์ประชาธิปไตย 2475 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองส่งผลให้ทุนนิยมภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้กลายมาเป็นทุนนิยมภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญ เป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการระบบทุนนิยม เพิ่มโอกาสให้ผู้ประกอบการที่เป็นสามัญชนได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ความเสมอภาคในโอกาสในการสะสมทุนได้มีเพิ่มมากขึ้นในคนระดับต่าง ๆ

เป้าประสงค์หลักในการสะสมทุนและแสวงหาผลกำไร ได้สร้างเงื่อนไขสำคัญ คือ การกำหนดเวลา ซึ่งได้เกิดการกำหนดเวลาทำงานขึ้นมา มินียะของมนุษย์ที่ถูกเวลาควบคุม และสร้างประสิทธิภาพได้เงื่อนไขเวลาที่จำกัดตัวอย่างตัวอย่างรูปธรรม คือ การกำหนดเวลาเนวยาวของชีวิตที่พึงประสงค์ เช่น วัยก่อนทำงาน มีหน้าที่เรียน และฝึกฝนวิชาชีพเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน วัยทำงาน ต้องทำงานให้หนักเพื่อให้ได้ชีวิตที่ดี เพื่อชีวิตที่ดีหลังวัยทำงาน (ชัยฐ์รัมย์ ธรรมบุษดี, 2561: 39-41) ระบบราชการได้เข้ามามีบทบาททั้งทางกายภาพและทางอุดมการณ์ ไม่ว่าจะเป็นระบบยุติธรรมการลงโทษ ระบบการศึกษา ฯลฯ ล้วนเป็นไปเพื่อควบคุมแรงงานมนุษย์เพื่อการตอบสนองต่อกระบวนการสะสมทุน รัฐได้เข้าไปมีบทบาทในการวางเงื่อนไขให้กับสังคมและรัฐมีบทบาทสำคัญในการควบคุมสังคมผ่านกลไกสถาบันต่าง ๆ

รัฐได้มีบทบาทสำคัญในการควบคุมสังคมผ่านสถาบันของรัฐ การกำหนดวางเงื่อนไขจากรัฐได้สร้างเงื่อนไขให้อำนาจทุนและสร้างกลไกตลาด เช่น กลไกตลาดผลักดันให้คนที่มีคุณวุฒิที่สูงสามารถทำงานเพื่อได้รับค่าตอบแทนที่สูงและมั่นคงทางสภาพเศรษฐกิจในตลาดแรงงาน ตลอดจนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะฉะนั้นในสังคมทุนนิยมจำเป็นต้องทำงานหนัก เข้าสู่ระบบกักขัง เพื่อให้ได้คุณภาพชีวิตที่ดีกว่า (ชัยฐ์รัมย์ ธรรมบุษดี, 2561: 52) ความตึงเครียด สภาวะอารมณ์ในสังคม ตลอดจนการศึกษาที่มีส่วนต่อการกำหนดเวลา เวลาที่หดสั้นของชีวิตมนุษย์และสภาวะอารมณ์บริบทต่าง ๆ ของชีวิตส่งผลทำให้รสนิยมและวิถีชีวิตทางศิลปะถูกแปรเปลี่ยนตามความต้องการของระบบทุนและปัจเจกชนกลายเป็นผู้ยอมจำนน (Passive) ด้วยเงื่อนไขการคัดกรองทางเศรษฐกิจ

เงื่อนไขของเวลาได้เข้ามากำหนดเวลาที่มนุษย์จะใช้สะสมประสบการณ์ รับรู้ และตลอดจนการใช้คิดค้น ริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เมื่อเวลาในการสะสมทุนเข้ามา เป็นเงื่อนไขหลักในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้เวลาที่มนุษย์จะใช้สื่อสาร สะสม ประสบการณ์สิ่งใหม่ ๆ ได้ถูกลดทอนลงไป ทำให้มนุษย์ถูกจำกัดการเรียนรู้และ ซึมซับศิลปะอย่างเข้มข้นเช่นกัน กล่าวได้ว่ามนุษย์ไม่มีเวลาที่จะซึมซับเรียนรู้ ความซับซ้อนในด้านศิลปะอย่างเต็มที่ ยกตัวอย่างเช่น ในวัฒนธรรมเพลงร่วมสมัย (popular culture) เพลงที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วจะเป็นในรูปแบบที่เรียบง่าย ชัดเจน สะเทือนอารมณ์การรับรู้ได้ง่าย อาทิ เพลงที่ได้รับความนิยมที่กลายเป็น กระแสหลักในเวลาอย่างรวดเร็วและพร้อมที่จะหายไป เพื่อที่จะรับกระแสหลักต่อไป ที่มีลักษณะคล้ายเดิมในด้านของความไม่ซับซ้อน เช่น เพลงวิววูป (wip wup) เพลง ชูปเปอร์วาเลนไทน์ เพลงมะล่องก่องแก่ง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเพลงที่ยกตัวอย่างมา นั้นจะพบคำซ้ำในเนื้อหาของเพลงค่อนข้างมาก และมีเนื้อหาที่ไม่หนัก ไม่ตึงเครียด พร้อมมีจังหวะที่สนุกสนาน นอกจากนั้นเพลงที่เข้ามาสร้างความหวัง ชวนให้เชื่อใน ความฝันที่ปรารถนาในคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าก็ได้รับความนิยมอย่างมากในยุคทุนนิยม และเพลงที่มีความซับซ้อนทางดนตรีและเนื้อหาได้ถูกจำกัดความนิยมอยู่เพียงใน กลุ่มบางกลุ่ม

ความสุข ความหวังในระบบทุนนิยม

ความสุขจากการฝันถึงคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิมได้เข้ามาเป็นสิ่งที่ลอบ ประโลม เยียวยาจิตใจและสร้างกระตุ้นเร้าให้แรงงานและประชาชนในสังคมทุนนิยม ได้ออกไปแสวงหาทำงานเพื่อสะสมทุน ศิลปะแขนงต่าง ๆ ได้กลายมามีบทบาท สำคัญในการสร้างความสุข หล่อเลี้ยงความหวังต่อมนุษย์ในสังคม แต่ถึงอย่างไร ช่วงเวลาที่มนุษย์ต้องเสียไปเพื่อสะสมทุนก็ย่อมลดทอนเวลาในการเสพศิลปะด้วย เช่นกัน

Franco Bifo Berardi นักเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการแรงงานใน อิตาลี ได้ชี้ว่า ระบบทุนนิยมไม่ได้ต้องการทำให้แรงงานไม่มีความสุข แต่ความสุขคือ อุดมการณ์สำคัญของระบบทุนนิยม การมีความสุขไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่เป็นไปได้ เท่านั้น แต่การมีความสุขหรือการแสวงหาความสุขคือจริยธรรมพื้นฐานที่คนทุกคน ต้องแสวงหา (แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ, 2561: 186) นอกจากนั้นยังมองว่า ความปรารถนาถึงความสุขที่ไร้ขีดจำกัดของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนมา เป็นมูลค่าให้แก่ทุนได้

สังคมทุนนิยมนั้น การสะสมทุนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการทำให้นักลงทุนมีความสุข หรือกล่าวได้ว่าการสะสมทุนเป็นอีกปัจจัยในการแสวงหาความสุขของมนุษย์ เป็นแรงปรารถนาที่ไร้ขีดจำกัดและมนุษย์ที่พร้อมแสวงหาความสุขอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ พบเจอประสบการณ์ใหม่ ๆ สัมผัสสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการครอบครองสิ่งที่ไม่เคยมี โดยที่แรงปรารถนาเหล่านี้ที่มีต่อการต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่คิดว่ามอบความสุขให้นั้น ย่อมเป็นการกลับไปเพิ่มภาระหน้าที่ และเอื้อต่อการสะสมทุนของระบบทุนนิยม อย่างเช่น การเป็นหนี้ บัตรเครดิต การกู้เงิน และการเพิ่มเวลาทำงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเจ็บป่วยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของแรงงานในการแสวงหาความสุข

การหมกมุ่นในการแสวงหาความสุขให้กับตนเองของมนุษย์ และมนุษย์ต้องการที่จะต้องมีความสุข พบเจอประสบการณ์ใหม่อยู่ตลอด ได้กลายเป็นแรงกดดันให้กับมนุษย์ในระบบทุนนิยม ได้สร้างสภาวะการป่วยทั้งทางด้านจิตใจขึ้น เก่งกิจ กิติเรียงลาภ (2561) ได้เสนอว่า Franco Bifo Berardi ได้ชี้ว่า รัฐใช้สภาวะของความป่วยไข้ทางด้านจิตใจเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกกระแสชาตินิยมและกระแสชาตินิยมฟาสซิสต์ขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวใหม่ให้แก่มนุษย์ การยึดมั่นในความเป็นเชื้อชาติและลัทธิยึดมั่นในศาสนากลายเป็นเงื่อนไขเดียวที่มนุษย์รู้สึกกว่าพวกเขามีอัตลักษณ์ที่มั่นคงของตัวตนขึ้น (เก่งกิจ กิติเรียงลาภ, 2561: 189) ลัทธิชาตินิยมได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมทุนนิยมในด้านการปลอมประโลมมนุษย์จากความเหนื่อยล้า ล้มเหลวและผิดหวังในชีวิตทั้งในอดีตและสร้างความหวังต่อชีวิตในอนาคต เพื่อให้วันรุ่งขึ้นของมนุษย์ได้กลับไปใช้แรงงานต่อไปอย่างมีความหวัง

สรุป

ความเรียงฉบับนี้ ผู้เขียนมีเป้าประสงค์เพื่อฉายให้เห็นถึงการนำแนวคิดทางมานุษยวิทยาดนตรี ซึ่งได้รับอิทธิพลในการศึกษามาจากมานุษยวิทยา โดยผู้เขียนได้พยายามชวนให้เห็นถึงการมองดนตรีและสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกัน ทั้งในความคิดกันอยู่ ดนตรีไม่ได้โดดเดี่ยว ลอยตัวอยู่เหนือสังคมการเมืองทั้งในระดับประเทศ และในการเมืองระดับโลก การนำวิธีการศึกษาทางมานุษยวิทยาดนตรี (ethnomusicology) เข้ามาศึกษาเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจมิติเชิงซ้อนของดนตรีกับสังคมมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ได้รับผลกระทบจากยุคสงครามเย็น ซึ่งประเทศมหาอำนาจของโลกนั้นได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการกำหนดทิศทางของโลก มหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาได้มองว่า ประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่จะหยุดยั้งภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือกลุ่มประเทศโซเวียต การเข้าร่วมสนับสุนนอเมริกาพร้อมการกำหนดนโยบายจากรัฐบาลของไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมเกษตรกรรมเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลทำให้ประเทศไทยได้กลายมาอยู่ในระบบทุนนิยม สิ่งที่เกิดมาพร้อมระบบทุนนิยมก็คือ เงื่อนไขของเวลา ที่ทุกคนในสังคมได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การสะสมทุนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในสังคมทุนนิยม ทำให้มนุษย์มีความสุข การแสวงหาความสุขของมนุษย์ เป็นแรงปรารถนาที่ไร้ขีดจำกัดและมนุษย์ที่พร้อมแสวงหาความสุขอยู่เสมอ โดยที่แรงปรารถนาเหล่านี้ที่มีต่อการต้องการประสบการณ์ใหม่ ย่อมเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ และเอื้อต่อการสะสมทุนของระบบทุนนิยม อย่างเช่น การเป็นหนี้ การกู้เงิน และการเพิ่มเวลาทำงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเจ็บป่วยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของแรงงานในการแสวงหาความสุข

ในสังคมทุนนิยมมวลชนหรือมนุษย์ได้ถูกปะทะด้วยข่าวสาร ข้อมูลจำนวนมาก มนุษย์ถูกดึงเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่เกือบตลอดเวลาของชีวิต ทั้งเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลและรวมทั้งการแสดงตัวตนผ่านข้อมูล อีกทั้งข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามาปะทะทำให้ส่งผลต่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิต โดยที่ข้อมูลเหล่านั้นมีผลมาจากการกำหนดนโยบายจากรัฐ หรือผู้มีอำนาจในสังคมทุกระดับชั้น จึงกล่าวได้ว่ารสนิยมและความชื่นชอบของมนุษย์ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หากแต่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่ ผ่านโครงสร้างอำนาจต่าง ๆ ในสังคม

ดังที่กล่าวมา ผู้เขียนเสนอให้เห็นว่าเพลงในกระแสหลักของสังคมไทย (popular music) เนื้อหาของเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วจะมีเนื้อหาที่สื่อสารถึงความรัก ความฝัน ความหวัง ความต้องการชีวิตที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ โดยไม่ได้พูดถึงเนื้อหาที่ก้าวหน้า ตั้งคำถามกับโครงสร้างทางสังคม ตั้งคำถามกับจารีตประเพณีเดิม เป็นต้น และเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วมีลักษณะทางดนตรีที่ไม่ได้สลัซับซ้อนมาก จะมีลักษณะที่ง่ายต่อการจดจำ ง่ายต่อการฟังในระยะเวลาอันสั้น มีความสนุกสนาน เพื่อสร้างความหวัง ความโรแมนติกในการดำเนินชีวิตต่อไปในระบบทุนนิยม รสนิยมกระแสหลักของการรับรู้ทางศิลปะในสังคมจึงยึดโยง

กับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในสังคม มนุษย์จะเริ่มเดินหน้าต่อเมื่อมนุษย์เราเริ่มผลิตปัจจัยยังชีพของตน ดังที่เองเกสส์กล่าวไว้ในพจนานัลย้างหลุมศพของมาร์กซว่า ในอันดับแรกสุด มนุษยชาติต้องกิน ดื่ม มีที่อาศัยและเครื่องนุ่งห่มเสียก่อน จึงจะเริ่มทำงานการเมือง วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ศาสนา ฯลฯ ได้ (เกซีเยร เตชะพีระ, 2558 105-106)

ภาพที่ 1 แอนิเมชันไทย เรื่องหนุมานเผชิญภัย โดยได้รับทุนสนับสนุนในการสร้าง ในช่วงสงครามเย็นจาก USAID (United States Agency for International Development) สำนักงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา (ที่มา: ยุคาริ ณ มอสโคว, วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2562)

บรรณานุกรม

เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2561). **ออตโตโนเมีย ทุนนิยมความรู้ แรงงานอวัตุ**

การเมืองของการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อิลลูมิเนชั่น อิติสชั่น.

_____. (2562). **เขียนชนบทให้เป็นชาติ.** กรุงเทพฯ: มติชน.

เกซีเยร เตชะพีระ. (2558). **มาร์กซ ความรู้ฉบับพกพา.** กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2560). **ดนตรีลาวเดิมยุคจินตนาการใหม่ตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1986.** *วารสารดนตรีรังสิต.* 12(2), 59-74.

ฐานิดา บุญวรรณ. (2558). **จริยธรรมในชาติพันธุ์วรรณนา: จอร์จ กองโดมินาสกับ บทเรียนจากพวกเรากินป่า.** *ชุมทางอินโดจีน.* 4(7), 133-148.

- ยูคาริ ณ มอสโคว. (2562). **หนุมานเผชฌุภย วรณคดี แอนิเมชันและคอมมิวนิสต์**. [ออนไลน์]. ได้จาก: [http:// dek-d.com/board/view/3927289](http://dek-d.com/board/view/3927289). [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2563].
- ชัยสุริย์ ธรรมบุษดี. (2561). **ความหมายที่ปลายสายรุ้ง: กระบวนการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยสวัสดิการได้วิกฤติเสรีนิยมใหม่**. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- อานันท์ นาคคง. (2553). **รวมบทความและบทเสวนาจากการประชุมประจำปีครั้งที่ 8 ผู้คน ดนตรี ชีวิต เล่ม 1 เสียงของโลก**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- Hargreaves, J. D., Miell, D. & Macdonald, R. (2002). **What are musical identities and why are they importance Musical identities**. New York: Oxford University Press.
- Phiphatphong Masiri. (2016). **Meaning of Social Cultural and Musical Identity (in Thai)**. *MFU Connexion Journal of Humanities and Social Sciences*. 5(1), 146-165.